

**ACHTER
DE STATIGE
DEUREN
VAN DE
NOTARIS**

Joyce Mesdag

**ACHTER
DE STATIGE
DEUREN
VAN DE
NOTARIS**

INHOUD

Voor ere-notaris Rik Vandekerckhove,
papa van notaris Goedele Vandekerckhove,
die tijdens het maken van dit boek
is overleden.

7	Een unieke blik achter de schermen
10	Verliefd, verloofd, getrouwd
21	In de startblokken
33	Je moet mensen echt graag zien
69	Een eigen huis, een plek onder de zon
81	Een luisterend oor, een schouder om op uit te huilen
93	Een goed huwelijk is belangrijk, een goede echtscheiding is belangrijker
107	In de startblokken
121	Notarissen zijn niet de duurste copycenters
133	Netelige familiekwesaties
159	Een notaris, een heel team in de coulissen
181	Niet omdat het moet, maar omdat ik het wil
189	In de startblokken
205	De dood in de ogen kijken
253	20 tips van de notaris
269	Dankwoord

EEN UNIEKE
BLIK ACHTER
DE
SCHERMEN

Notarissen hebben hun imago wat tegen. Zo leeft de hardnekkige overtuiging dat ze bakken met geld verdienen, alleen maar om een handtekening te zetten onder wat aktes.

Het is een vooroordeel waar de jongste generatie notarissen elke dag komaf probeert mee te maken. Door transparant te zijn over de afrekening, bijvoorbeeld. Ja, je betaalt veel voor een notaris. Maar er kruipt nu eenmaal méér tijd in hun werk dan je zou denken. En achter één notaris zit dan ook een heel team medewerkers dat betaald moet worden. Een groot deel van het bedrag gaat ten slotte ook naar de overheid.

Jarenlang stond het werk van notarissen nooit ter discussie, maar nu wordt hun nut soms openlijk in vraag gesteld. Ook de manier waarop ze vergoed worden, zou in de toekomst wel eens bijgestuurd kunnen worden. Sommige aktes zijn inderdaad prijzig, maar dat is om de vele gratis afspraken te compenseren. Zo blijven hun diensten toegankelijk voor iedereen. En dat willen ze graag zo houden.

De notarissen in dit boek gunnen je een unieke blik achter de schermen van hun notariskantoor, om de vooroordelen die er zijn over hun job weg te werken, en hun meerwaarde voor onze samenleving te illustreren. Maar ook om aan te tonen dat notarissen lang niet meer de notabelen zijn van vroeger, die vanuit hun ivoren toren de knikkende cliënten toespraken. De moderne notarissen hebben niets liever dan dat hun cliënten kritisch zijn en vragen durven stellen.

Het zijn stuk voor stuk notarissen die hun job met veel liefde en passie uitoefenen. Enorm harde werkers, met een groot hart voor mensen. Wie niet van mensen houdt, moet geen notaris worden, daar zijn ze het allemaal over eens.

Er zijn weinig beroepen waarbij je zo'n intieme blik krijgt in het privéleven van mensen als dat van de notaris. Ze zitten op de eerste rij bij de grootste mijlpalen en de meest huiveringwekkende frustraties. Voor hen zitten mensen van allerlei pluimage. Geen enkele vraag die ze stellen is te indiscreet.

Als geen ander weten notarissen dat je niet met twee moet zijn om ruzie te maken, maar dat de meerderheid van de mensen nog altijd goed is van inborst. Notarissen doen hun job elk op hun eigen manier, maar wél telkens met hetzelfde streven. Dat overeenkomsten evenwichtig en eerlijk zijn, en dat ook de zwakke partij aan tafel zich heel goed bewust is van wat hij of zij tekent.

VERLIEFD,
VERLOOFD,
GETROUWD

ROZE BRIL NIET TOEGELATEN

Notarissen zijn getuigen van alle mijlpalen in ons leven. Ze zien tranen van geluk, maar ook tranen van verdriet. In het notaris-kantoor staat de doos zakdoeken dan ook altijd binnen handbereik. De mooiste momenten in het notariaat, daar heeft de liefde wel vaak een aandeel in. Maar hoe grenzeloos de liefde en hoe onmetelijk het onderlinge vertrouwen ook is: ook in de liefde maken ‘goede afspraken goede vrienden’. Zo kijkt de notaris bij de opmaak van huwelijkscontracten niet door een roze bril, maar zorgt hij ervoor dat je ook bent ingedekt tegen de worstcasescenario's zoals bedrog of het overlijden van een partner. Hij zet je aan het denken en geen enkel taboe is onbespreekbaar.

EEN NOTARIS IS ER NIET OM VRIENDEN TE MAKEN

De notaris kijkt altijd naar het totaalplaatje. ‘Dat is een van de grootste voordelen van een notaris,’ zegt notaris Jelle Van Hove. ‘We zijn thuis in alle juridische facetten en denken aan alles, ook aan de dingen waarbij onze cliënten zelf nooit stilstonden.’

Ik zeg altijd: achter mijn glazen deur gaan we uit van de grootste miserie die je kan overkomen. Partners bedriegen elkaar, mensen sterven bijzonder vroeg, kinderen zitten aan de drugs en maken schulden. Andere kinderen proberen de overgebleven ouder uit huis te zetten en ondernemingen die je met veel enthousiasme opstart, gaan failliet. Het absolute slechtste scenario, daar moeten we van uitgaan, en dat moeten we regelen. En ik hóóp van harte dat dat achteraf gezien nutteloos geweest zal zijn. Maar het moet gebeuren.’

Denk bijvoorbeeld aan de aankoop van een woning. ‘Als de koper in zijn eentje een woning koopt, maar zijn partner stopt er ook geld in, dan vragen we of dat ook op een bepaalde manier beschreven moet worden. Of als ze binnenkort toch plannen te trouwen, checken we of de partner het huis niet nu al mee zou willen aankopen, en bekijken we hoe dat best kan.’

Een notaris denkt in elke situatie twee stappen vooruit en stelt de moeilijke vragen. Wanneer twee mensen samen een woning aankopen, en ze hebben kinderen uit een vorige relatie, dan zet Van Hove hen aan het denken. ‘Willen jullie dat bij een overlijden de woning eerst naar de partner gaat, en dan pas naar de kinderen? En als jullie allebei sterven, willen jullie dat jullie kinderen samen elk een even groot deel krijgen, of erven ze elk enkel van hun eigen ouder? Heeft een enig kind voordeel ten opzichte van het kind met twee broers of zussen?’

In het notariaat zijn er geen taboes, aldus Van Hove. Als notaris moet hij er spijtig genoeg van uitgaan dat er ooit een einde kan komen aan wat nu aanvoelt als oneindige liefde. ‘Als je samenblijft tot je 85ste is er geen probleem, he. Maar ik zeg dan altijd: ik heb een heel slecht karakter. Ik ga ervan uit dat jullie wél uit elkaar gaan. Dus: een van jullie beiden krijgt nu 50.000 euro van zijn ouders. Is het de bedoeling dat dat geld van allebei is, of moet dat bij die ene persoon blijven bij een eventuele breuk? Ja? En moet dat binnen tien jaar dan nog altijd 50.000 euro zijn, of een vijfde van de waarde van het huis, zoals nu? 50.000 euro is nu veel geld, maar binnen tien jaar is dat misschien al véél minder waard.’

Om zijn punt te maken, haalt Van Hove indien nodig zijn cliché voorbeeld boven. ‘Het is goed mogelijk dat jullie in goede verstandhouding uit elkaar gaan,’ zegt hij dan, ‘en elkaar wel nog het licht in de ogen gunnen. Maar het kan ook dat uw man u laat zitten voor de jonge, wulpse Svetlana, of dat uw vrouw ervandoor gaat met de zuiderse poolboy Juan. En dan gaan jullie misschien niet meer zo redelijk zijn bij de verdeling van jullie vermogen. Daarom hebben jullie er allebei belang bij om nu alles netjes vast te leggen.’

Dus, als mevrouw thuisblijft voor de kinderen terwijl meneer carrière maakt, is een scheiding van goederen dan het huwelijkscontract waarvoor jullie willen kiezen? Dat mevrouw dan niets krijgt, als jullie er na twintig jaar een punt achter zetten? Als dan het antwoord komt dat haar man haar nooit zal bedriegen,

zij thuisblijft en haar man altijd voor haar zal zorgen, dan is dat prima voor mij.

Als wij als notaris onevenwichtige bedingen zien, dan moeten wij de partijen daarop wijzen. Dus doe ik dat. Dan zeg ik dat het speciaal is dat mevrouw het op die manier wil laten vastleggen. Maar ik zal wel letterlijk zeggen dat ze dan niet over tien jaar bij mij moet komen klagen als hij er toch vandoor is met Svetlana. Het is mijn job om dat expliciet duidelijk te maken.’

Om zijn punt te maken, put Van Hove soms ook uit zijn eigen leven. Hij kan als notaris zoveel werken omdat zijn vrouw, bovenop haar eigen job in het onderwijs, het huishouden en de zorg voor de kinderen volledig op zich neemt. Dat hij het daarom maar normaal vindt, dat als ze uit elkaar zouden gaan, zijn vrouw dan een deel van zijn notariaat uitbetaald krijgt. ‘Vinden jullie dat ook niet?’ vraagt hij dan. ‘Als de man daar dan nog niet in meegaat, dan gaan de ogen van zijn vrouw misschien open. En doet hij dat wel, dan kunnen we afspreken welke verdeling we kunnen toepassen.’

Dat zijn geen leuke gesprekken. En die man zal mij het misschien kwalijk nemen dat ik dat gezegd heb. Maar ik ben geen notaris om vrienden te maken, zeg ik altijd. Ik vind het belangrijker dat ik als notaris die vrouw verwittig dat ze niets zal hebben als hij haar binnen twintig jaar verlaat en zij achterblijft met drie kinderen. We zetten de mensen aan het denken. De cliënten appreciëren dat wel, dat wij dieper graven. En achteraf zal die vrouw me wel dankbaar zijn.’

WIE BEDRIEGT, IS ALLES KWIJLT?

Notarissen krijgen de vreemdste vragen binnen. Zo kreeg notaris Carol Bohyn enkele jaren geleden een koppel in zijn kantoor dat ging trouwen. Ze waren beiden heel gelovig en wilden in hun huwelijkscontract laten opnemen dat als een van beiden de ander bedroog, de bedrieger alles kwijt zou zijn. “Een mooi idee misschien,” antwoordde ik, “maar dat kan ik niet in het contract zetten. Dan moeten we concreet omschrijven wat ‘bedriegen’

inhoudt voor jullie. En hoe ga je dat bewijzen? De ander continu laten achtervolgen door een detective?”

Los van die praktische bezwaren, zou het juridisch ook moeilijk afdwingbaar zijn en voelt zo iets voor mij persoonlijk ook niet goed, maar dat heb ik hun niet gezegd. Als je iemand bedriegt, mag je de rest van je leven op de blaren zitten, maar ik vind niet dat je daarvoor een mokerslag moet krijgen en in de miserie moet belanden. Jouw leven mag daardoor toch niet figuurlijk voorbij zijn?

“Jullie bedoelingen zijn misschien goed,” zei ik. “Maar ik denk dat een scheiding van goederen het beste alternatief is. Als er iemand bedrogen wordt, kunnen jullie er vrij snel een eind aan maken. Een scheiding van goederen is dan de minste miserie.” “Ja, maar we denken nu ook niet dat het gaat gebeuren. We vertrouwen elkaar, hoor. Maar stél dat,” antwoordden ze. Door een beetje te overdrijven, kan je mensen soms ook wel wat temperen.”

DOOR DE KNEIËN

Niets menselijks is de notaris vreemd. Notaris Joni Soutaer zocht zelfs ooit eens op haar knieën naar een verlovingsring in het bloemenperkje voor het notariaat. Die was door een meisje woedend weggegooid nadat ze had gehoord dat haar schoonfamilie zich wilde bemoeien met haar huwelijkscontract.

‘Het ging om een zoon van goede cliënten van mij, en hij was financieel van vrij goede komaf. Hij had zijn vriendin ten huwelijk gevraagd, en ze zouden gaan trouwen. Zijn ouders wilden dat hij een huwelijkscontract zou opmaken, zodat hij met scheiding van goederen zou trouwen. Ik had alvast niet de indruk dat het meisje op zijn geld uit was. Ze had een prima voorkomen, had gestudeerd. Maar goed, er was wel wat rijkdom, en ze huwden ook vrij snel. Ik kan zeker begrip opbrengen voor de reactie van die ouders.’

Op de dag dat ze zouden langskomen, was het koppel te laat. Soutaer ging even kijken, en zag twee jonge mensen op de oprit staan. Het meisje had ze nog nooit gezien, maar die jongen her-

kende ze wel. Alles oké daar?’ vroeg ze. ‘Ik zag meteen een erg ongemakkelijke blik op het gezicht van de jongen. Blijkbaar hadden ze net voor hun afspraak bij ons ruzie gemaakt over het huwelijkscontract. Het meisje was te weten gekomen dat zijn ouders hem pushten om te trouwen met scheiding van goederen, en ze had haar verlovingsring woedend op de grond gegooid. Die was teruggekaatst en in het bloemenperkje voor ons notariaat terechtgekomen.’

Ze hadden er al een kwartier naar gezocht, en vonden de ring niet meer. Soutaer heeft er dan twee van haar medewerkers bijgehaald, en toen hebben ze met zijn vijven het hele bloemenperkje afgezocht. ‘Als notaris kan je dan zeggen: “Trek je plan, roep maar als je klaar bent.” Maar zo ben ik dan wel: wij zijn gaan meezoeken. Het heeft een twintigtal minuten geduurd, schat ik, voor we die ring teruggevonden hebben. Die jongen geneerde zich wat, maar het meisje niet zo. Die was zó kwaad. Ik begrijp haar ook wel. Het ging haar niet zozeer om die scheiding van goederen, maar meer over het feit dat haar schoonouders daarover konden beslissen.

Ik heb ze dan binnen uitgenodigd om het uit te praten. Het zag er immers naar uit dat er niet meer getrouwd zou worden. Ik heb haar wat tot bedaren kunnen brengen. Een huwelijkscontract nu, betekent niet dat het altijd zo moet blijven. Het is ook iets dat je opmaakt en dat in de kast belandt. Zolang je niet scheidt of er niemand sterft, heb je het niet nodig. Ze zijn een tijdje later teruggekeerd om het contract op te maken, en ze zijn toch nog getrouwd. Zijn ouders hebben nooit geweten wat er zich hier heeft afgespeeld.’

HET VALKENIERSBEDING

Een welgestelde oudere man of vrouw met kinderen uit een eerste huwelijk die hertrouwt met een jongere partner, daarvan wordt al snel gezegd ‘dat het voor het geld is’. Kinderen vrezen dan soms dat de nieuwe partner met hun nalatenschap gaat lopen. ‘En die vrees is zeker gegrond,’ zegt notaris Jelle Van Hove. ‘De nalatenschap gaat in eerste instantie naar de echtgenoot of echtgenote. En dan kan je als nieuwe partner wel zeggen: “Ik moet niets hebben

als jullie papa of mama sterft.” Maar dat zijn uiteraard alleen maar woorden. De kerstkalkoen smaakt zuur aan de feesttafel.’ Hoe ontmijs je die situatie en stel je alle partijen tevreden?

‘Sinds een twintigtal jaar kan het “Valkeniersbeding” in het huwelijkscontract de oplossing brengen. Daarin kan je al voor het overlijden van de partner met kinderen laten noteren dat je als nieuwe partner niets moet hebben als hij of zij sterft. Of dat je enkel het vakantiehuis erft, en dat de rest voor de kinderen blijft, bijvoorbeeld.

Een ideale tool om een dergelijke lastige situatie helemaal te ontmijsen. Zie je wel dat ik met jullie papa of mama trouw uit liefde? En de kinderen kunnen denken, dat vakantiehuis, dat gunnen we hem of haar nu nog. Zolang de rest maar veiliggesteld is. De kerstkalkoen smaakt dan eens zo goed. Dat vind ik fantastisch, als we zoiets kunnen regelen. Vroeger konden die nieuwe partners nog zo vaak zeggen dat het niet voor het geld was, en misschien wás het ook effectief zo. Nu kunnen ze het ook tonen. Goede afspraken maken goede vrienden.’

HET MOET EERLIJK ZIJN

Ouders die meekomen naar het vastleggen van een huwelijkscontract? Ze hebben de beste bedoelingen: ze willen er zeker van zijn dat hun kind geen dingen tekent waar het achteraf spijt van zou krijgen, bijvoorbeeld bij een relatiebreuk. Als ouder wil je immers dat het geld dat je je kinderen meegeeft, voor hen bestemd blijft na een echtscheiding of breuk. ‘Maar sommige ouders gaan daar wel erg ver in, en komen letterlijk vertellen wat er in het huwelijkscontract moet staan,’ zo vertelt een notaris. Aan hem dan de taak om de regeling van alle kanten te bekijken.

‘Zoals het ouderpaar dat recent meekwam naar mijn kantoor. Hun dochter zou samen met haar vriend een huis kopen. Het huis kwam van de grootvader van de dochter, en haar ouders hadden haar er ook nog een geldsom bovenop gegeven. In de praktijk kwam het erop neer dat enkel de jongen een lening moest aangaan

om het huis aan te kopen en te verbouwen, omdat het deel van het meisje gecoverd was door die twee schenkingen.

Tot daar alles nog min of meer oké. Maar ze wilden ook op papier laten schrijven dat de dochter altijd een bepaald bedrag zou krijgen mocht het huis ooit verkocht worden. Er werd wat met cijfers gegoocheld, en het ouderpaar was zo assertief dat ik er ook niet meteen mijn vinger op kon leggen wat er juist niet klopte in hun redenering. Ik heb hun toen gezegd dat ik het zou laten bezinken, en alles nog eens zou berekenen, omdat het naar mijn aanvoelen niet helemaal juist was op hun manier.’

Daar was het ouderpaar niet meteen blij mee. Ze zetten extra druk zodat de notaris alles toch meteen op papier zou zetten, maar die hield voet bij stuk. ‘Ik snap dat je je dochter wil beschermen, maar we gaan het niet doen op deze manier. Ik kom terug met een beter voorstel.’ Achteraf gezien had de notaris het juist ingeschat. ‘Hun redenering was correct, maar niet over de hele lijn. Het klopte maar vanaf het moment dat de lening van de jongen na 25 jaar volledig terugbetaald was. Indien ze eerder zouden scheiden, zou de jongen in hun redenering met een grote schuldenlast en zonder huis blijven zitten.’

Om het punt duidelijk te maken, schetste de notaris de ouders de volgende situatie. “Stel dat je dochter verliefd wordt op de buurman, dan blijft haar vriend achter met een berg schulden, zonder huis, en krijgt hij ook niets voor hetgeen hij ooit heeft betaald. Het zou maar correct zijn dat je dochter op dat moment de schuldenlast overneemt.”

Het is onze plicht als notaris om rekening te houden met álle scenario’s en erop toe te zien dat niemand benadeeld wordt. Zo’n jonge kerel van begin twintig zal niet doorhebben dat hij iets tekent waarbij hij mogelijk met een grote schuldenlast achterblijft.’

IN DE
START-
BLOKKEN

DE WEG NAAR HET NOTARIAAT

Weinig jobs waarvoor je zo'n lange weg moet afleggen als die van notaris. Na vijf jaar Rechten studeren, sta je in principe nog altijd nergens. Je hebt nog een master Notariaat voor de boeg, en daarna volgt nog drie jaar stage. Pas daarna kan je deelnemen aan het vergelijkend examen. Enkel de zoveel besten, het aantal varieert, krijgen de titel kandidaat-notaris en kunnen een notaris tijdelijk vervangen, een notariaat overnemen of associëren met een bestaande notaris.

FILS À PAPA

Als zoon of dochter van een notaris ligt de keuze voor je loopbaan voor de hand. Of toch niet? Voor Jeroen Uytterhaegen was het niet zo simpel. Hij maakte eerst een omweg voor hij toch zijn weg vond naar het notariaat.

'Als ik van één iets zeker wist dat ik het nooit zou worden, was het wel notaris,' zegt hij. 'Mijn vader is vrij laat benoemd, op zijn 39ste. Dat was in de tijd dat benoemingen nog politiek gebeurden, en hij heeft wat geduld moeten uitoefenen. Met zijn benoeming werd zijn grote droom werkelijkheid.'

Mijn zus en ik waren dan weer iets minder enthousiast. Wij zijn met het gezin naar Wetteren mee moeten verhuizen, twintig kilometer verder van waar we woonden. Mijn moeder heeft haar job opgegeven om mee te werken in het notariaat. Wij bleven naar onze school gaan in Zottegem, hoewel dat een flinke afstand was om als tieners te overbruggen. Wetteren zelf vonden we maar niets. Het speelde allemaal mee in mijn overtuiging dat ik zelf 100% zeker nooit notaris zou worden.

Na het middelbaar heb ik zelfs meegedaan aan het toelatings-examen voor een toneelschool. Dat toneel wel heel veraf ligt van het notariaat? Ach, notarissen spelen ook wel ganse dagen toneel.